

Wat is geluk? Depressieve samenleving zoekt uitweg uit de huidige crisis

Kardinaal DANNEELS
Aartsbisschop Mechelen-Brussel

En recept om uit de economische crisis te geraken, heb ik niet. We mogen wel een fundamentele vraag stellen: moeten we ons concept van geluk niet bijstellen? Moeten we niet meer geluk gaan putten uit kleine dingen? Is het niet de hoogste tijd om ons perspectief bij te stellen en in plaats van te streven naar veel en meer, te gaan zoeken naar wat écht goed is. Misschien is het beste recept om de crisis te bestrijden daarom wel het leren van dankbaarheid.

Het beste middel is volgens mij te leren leven volgens de zaligsprekingen. De evangelist Matteüs spreekt over 'de armen van geest'. Wie zijn dat? Dat zijn zij die meer naar God willen kijken, dan naar zichzelf. Meer naar wat ze kregen, dan naar wat ze willen. De praktische oefening van een dergelijke instelling is de dankbaarheid. 'Arm van geest' is een synoniem van dankbaarheid. Zelfs als de economie weer volop zou draaien, zonder deze geest van armoede kunnen wij ook dan niet voluit gelukkig zijn. Door ons te fixeren op wat we niet hebben, ontstaat een gevoel van zwaarmoedigheid. Het scheelt ons één leesteken. In plaats van het vraagteken in 'Wat heb ik nog niet?', past het uitroepteken van 'Wat heb ik al!'

Als Kerk kunnen we een bijdrage leveren door allereerst zelf de deugd van de dankbaarheid te beoefenen. We doen dat bij uitstek als wij de eucharistie vieren. 'U bent onze dankbaarheid waardig', zo bidden wij samen in het dankgebed. Maar de dankbaarheid, en dat besef ik maar al te goed, is de moeilijkste van alle deugden. (EDS)

Herman VAN ROMPUY
Premier

Zwaarmoedigheid is een woord dat haast uitsluitend wordt gebruikt in de persoonlijke sfeer. Het beste middel tegen zwaarmoedigheid is liefde geven en aandacht schenken, tegelijk kansen scheppen om de zwaarmoedige persoon een toekomst te geven. Een zwaarmoedig mens is immers een mens zonder hoop.

Een samenleving kan inderdaad 'zwaarmoedig' zijn in tijden van economische crisis, maar ook daarbuiten. Een maatschappij waarin teveel 'stress' is, te weinig sociaal en familiaal kapitaal en samenhang, verzuurt. Zij raakt in een cirkel van negativisme, van vijanddenken, legt de schuld bij 'de anderen' en verzandt in hopeloosheid.

Een economische crisis met de werkloosheid die eruit volgt of het waardeverlies van spaargeld waarvoor hard is gewerkt, kan veel hoop wegnemen. Hoop is nochtans hét middel tegen zwaarmoedigheid. De verschillende overheden en sociale partners, nationaal en internationaal, hebben hier een grote taak. Maar de politiek kan niet alles in de strijd tegen de geestelijke en economische crisis. Mensen zijn geroepen om van het 'leven' te houden. Dat kan vooral in een echt samen-leven. Zwaarmoedigheid is het omgekeerde. (ro)

Crisis zonder voorgaande

Almaar meer banen die op de tocht staan. Beleggers en spaarders die geld in rook zien opgaan. Mensen die op het einde van de maand nog amper de eindjes aan elkaar kunnen knopen... We verkeren volop in een financiële crisis, de ergste sinds de jaren 1930.

Deze crisis, gevolgd door een merkbare economische achteruitgang, schept een gevoel van onzekerheid. Zowel bij verbruikers als investeerders was het vertrouwen in de toekomst in februari gedaald tot een historisch dieptepunt. In onze samenleving steekt onmiskenbaar een gevoel van zwaarmoedigheid de kop op, van wanhoop, zelfs van fatalisme. En dat wordt nog versterkt door zwartgallige voorspellingen van economen die beweren dat het ergste nog moet komen.

Maar wat als we ons nu eens niet lieten meevoeren met de stroom van verdriet? Als we de crisis eens anders bekeken dan als een onafwendbaar lot dat we moeten ondergaan? Als we nu eens zochten naar wegen om de onweerswolken weg te blazen, de moed erin te houden en het vertrouwen in de toekomst te herwinnen.

Een crisis is ook altijd een kans om iets nieuws te creëren. Die twee woorden zijn etymologisch zelfs met elkaar verbonden. We kunnen de neerwaartse spiraal van doemdenken doorbreken en manieren vinden om opnieuw gewoon gelukkig te kunnen zijn.

Doen waar je van droomt, kinderen slagen er met kleine dingen in. © Corbis

Roger PAULY
Algemeen voorzitter Gezinsbond

Maaft de crisis mensen moedeloos en ongelukkig? De vaststelling is dat net depressieve en diep ongelukkige mensen niet zelden materieel van alles teveel hebben. Levenstevredenheid groeit maar een tijdlang met de welvaartstoename. Vervolgens groeit er een kloof tussen wat inzake welvaart haalbaar is en het gebrek aan levensoriëntering en een zingevingsysteem dat ons overstijgt.

We bekijken het leven veelal als een materieel biologisch fenomeen dat niet verder reikt dan wat met onze zintuigen te vatten is. Ook de crisis beschouwen we als een louter budgettaire economische ontsporing. De economische bedrijvigheid die de hele samenleving vasthoudt en bedwingt, is echter geen op zichzelf staand gebeuren.

We hanteren vaak een te eenzijdige kijk. Niet enkel in de economie en in de arbeidsomstandigheden van mensen zetten zich grote veranderingen door, maar in alle domeinen van menselijk bezig-zijn. Zij staan niet los van elkaar, maar in wisselwerking en ze kleuren het samenlevingsgebeuren in hoge mate. Crisisissen vallen niet plotseling uit de lucht. Ze zijn de weerspiegeling van wat in de samenleving aan de orde is.

Wat zijn de kernwoorden van de crisis? Hebzucht, wantrouwen en onzekerheid. Een samenleving die grote welvaart ontwikkelt, creëert onvermijdelijk patronen die haar tot bijsturing dwingen. Dat is nodig, omdat welvaart bedoeld is om de levensomstandigheden van de mens te verbeteren, om hem vervolgens toe te laten zichzelf te ontwikkelen tot een beter mens. In de mate er in dit proces storingen optreden, ontstaan crisissen in de mens zelf, aan zijn binnenkant en in de samenleving. (LW)

Béatrice DELVAUX
Hoofdredactrice Le Soir

Waaik erover geen slachtoffer te worden van de crisis, zonder je ogen te sluiten voor de realiteit. Probeer greep op de situatie te behouden en zelf het heft in handen te blijven nemen. Alleszins moeten we vermijden ons te laten gaan en depressief te worden. Het is een kwestie van moedig blijven en de crisis proberen te zien als een kans. Waarom de situatie niet ombuigen in ons voordeel? Misschien is dit wel een ideale gelegenheid om een aantal beslissingen te nemen, om te doen waar je altijd van gedroomd hebt, maar waar je nooit toe gekomen bent. Kan ik bepaalde gewoonten veranderen? Kan ik door hier en daar te knippen in mijn budget, anders consumeren en misschien zelfs beter leven?

Ook al krimpt je budget, verloor je veel geld, je kunt een goed leven leiden. Je moet jezelf niet straffen door al je hobby's te schrappen, omdat je minder verdient. Zelfs in een kwetsbare situatie moet je iets behouden wat je graag doet om plezier te blijven hebben in het leven. Blijf hobby's koesteren als vluchtweg. Dat laat je toe op adem te komen en er weer tegenaan te kunnen. Dat hoeft niet veel te kosten. Je kunt een goed boek lezen, samen met vrienden een film kijken, met je kinderen knustelen of een balletje trappen in het park.

Media hebben de belangrijke taak hun lezers te helpen een onderscheid te maken tussen wat onmisbaar en wat bijkomstig is. Zo kunnen ze de hype over kleding- of voedingmerken doorprieken. Ze kunnen ouders helpen om hun opgroeiende kinderen te leren 'neen' zeggen tegen modetrends. Dat kan al een flinke slok op de borrel schelen in het budget. (LW)

De wereld beeft op de naschokken van de grootste financiële crisis sinds 1929. Maar misschien beleven we wel meer een spirituele dan een economische crisis. De samenleving zit in een spiraal van angst en onzekerheid. Hoe komen we daaruit? Kardinaal DANNEELS, premier VAN ROMPUY en een handvol personaliteiten uit het middenveld reiken ideeën aan.

Mieke VAN HECKE
Directeur-Generaal vsko

Laatst hoorde ik de weerman praten over 'subjectieve temperatuur.' Buiten was het min drie, maar de gevoelstemperatuur bedroeg wel min twaalf. Dat is een treffend beeld voor wat wij vandaag meemaken. We versterken het crisisgevoel in plaats van veel meer nuchter naar de realiteit te kijken. Er is nog steeds heel veel mogelijk. En zelfs als we door de economische omstandigheden worden gedwongen te kiezen waaraan we ons geld besteden, zijn we toch nog in staat om dubbel en dik te genieten. Misschien is dat wel omdat we thans wel moeten kiezen.

In dit positieve verhaal moeten we jonge mensen durven meenemen. „Always look at the bright side of life”, zong het gezelschap Monthly Python al vele jaren geleden. „Kijk naar de vrolijke kant van het leven.” Aan de komende generaties horen we een positief wereldbeeld door te geven. Als jongeren niet meer in de toekomst geloven, is alles reddeloos verloren. Net daarom is het belangrijk dat het actuele crisisgevoel ook in het onderwijs ter sprake komt. Jongeren moeten blijven geloven dat ze mee de wereld kunnen verbeteren.

En ja, dat gebeurt in onze scholen! Op verschillende plaatsen nodigen we jonge mensen uit zich in te zetten en zich te engageren voor een project, bijvoorbeeld in sociale stages. Zo leren ze dat ze heel concreet iets kunnen betekenen voor welbepaalde mensen, en op die wijze meebouwen aan een betere wereld. Krijgen dergelijke initiatieven een plaats in een breed en positief toekomstperspectief, dan is er hoop. (EDS)

Pieter NOLF
Directeur IJD

Dat de samenleving in crisis verkeert, is des te scherper vast te stellen bij jongeren. Ze krijgen het moeilijk met het maken van levenskeuzes. Zelfs eenvoudige beslissingen lijken soms ondoenbaar, met absolute verlamming als gevolg. De kiespijn bij jongeren wordt stilaan een abces in de samenleving. Maar zoals onzekerheid op haar beurt meer onzekerheid voortbrengt, bezit ook vertrouwen een enorme groeikracht. Door jonge mensen vertrouwen te schenken, kan de vicieuze cirkel doorbroken worden. Ik herinner me nog hoe in de zomer van 2000 de zieke en zwakke Joannes-Paulus II tijdens de legendarische avondwake van de Wereldjongerendagen in Rome de jongeren met Jesaja aansprak als 'de wachtsters van de morgen' en hen in het volste vertrouwen grote verantwoordelijkheid voor het derde millennium gaf.

Onder het motto 'Wees niet ongerust, maar vertrouw' (Johannes 14, 1) kwam de gemeenschap van Taizé eind 2008 naar Brussel voor haar *Pelgrimage van vertrouwen op aarde*. Tot verwondering van velen berust de organisatie haast volledig op jonge vrijwilligers. Dat hierdoor één en ander verkeerd loopt, nemen de broeders er graag bij. Is dit ook niet de manier waarop God met de mensen omgaat? Ook al maken we fouten, Hij ver-

trouwt ons telkens opnieuw het leven en de wereld toe. Maar geloven we wel in de jonge mensen van vandaag? Zijn we bereid om in hen te investeren met zorg en vorming en Gods liefde vrij in hen te laten werken? (LW)

Luc CORTEBEEK
Voorzitter ACV

De crisis slaat heel hard toe. Elke dag zijn er berichten over afdankingen, herstructureringen en sluitingen. Voor wie daardoor getroffen wordt, blijft het niet bij een min of meer vaag crisisgevoel. Die ondervindt de crisis aan den lijve en gaat door een heel moeilijke periode.

Zijn er dan geen lichtpunten? Is er geen hoop? Ik meen dat de hoop vooral te zoeken is in de mogelijkheid dat deze crisis aanleiding kan zijn om een aantal zaken fundamenteel anders aan te pakken. Het is nu het moment om het hele financiële systeem opnieuw te reguleren. Na dertig jaar regels afschaffen, is het de hoogste tijd om duidelijk te stellen aan welke regels financiële instellingen zich moeten houden en om die regels ook te controleren. Deze crisis leert ons dat centen om de centen, economie om de economie, niet werkt. Dat een economie die slechts vanuit de vrije markt bestaat, vroeg of laat ontspoorde. Een economie moet er zijn voor de mensen, en dus moet ze sociaal gecorrigeerd worden. Het was de sociaal gecorrigeerde economie die na de Tweede Wereldoorlog voor grote welvaart én betere verdeling van de welvaart zorgde. Dat recept verdient een nieuwe kans. (EDS)

Miet SMET
Voorzitter OKRA (vanaf 1 mei)

Alte vaak horen we deze dagen slecht nieuws: banken wankelen, ontslagen dreigen, pensioenen worden onbetaalbaar... Bovendien kampen vele landen ook met politieke instabiliteit en met de nakende klimaatverandering. Meer dan ooit is er nood aan stabiliteit en een maatschappelijk kader. Maar crisis en verandering hoeven niet slecht te zijn, ze kunnen de samenleving ook verbeteren. Arbeiders kunnen zich onscholen, in de schaduw van traditionele arbeid kunnen nieuwe dienstgerichte bedrijven ontstaan, werknemers moeten aangemoedigd worden om actief te blijven... Alleen zo komt Vlaanderen sterker uit de crisis.

Dankzij de crisis leren de Europeanen bovendien de waarde van de Europese Unie kennen. Aan de euro en de Europese instellingen kunnen landen hun economisch beleid spiegelen, en de unie maakt dat België alvast monetair stabiel blijft, in tegenstelling tot heel wat andere landen.

Ook inzake klimaatverandering en buitenlands beleid wordt de Europese Unie een speler op wereldniveau, die voor België een baken kan zijn voor de toekomst. Het is belangrijk dat we samen, constructief en met respect voor elkaar, blijven verder bouwen aan een immer veranderende samenleving. (JVH)